

Stemmeret er en menneskeret

Taler

Christian Holtermann Knudsen

Dato

14 juni 1907

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om stemmerett for kvinner (2)

- 1 Den statsborgerlige stemmeret for kvinner det er et gammelt krav. I alle de
stemmeretsdemonstrationer, som det norske arbeiderparti har afholdt her i
landet eller har ydet sin medvirkning til at faa i stand, har man ogsaa krævet
almindelig stemmeret for kvinderne. Og det har altid været fremholdt som en
5 nødvendig del af den reform, som skulde gjøre borgerne, altsaa ogsaa kvinderne,
delagtige og medansvarlige i samfundsarbeidet. Dette krav om meddelagtighed,
medborgerlighed, statspolitisk seet, var ogsaa grundlaget for den
stemmeretsdemonstration, som første gang blev afholdt her i Kristiania i 1886.
Dokument nr. 62 med tillæggene viser ogsaa, at kvinderne selv med styrke
10 kræver sin ret og kjender sine pligter ogsaa samfundsmæssig seet. Det, at i 1907
norske mænd erkjender kvinders ligeberettigelse, statspolitisk seet, det er
forøvrig bare et logisk og nødvendigt følgeresultat af den udvikling, som i den
sidste menneskealder har paagaet og fyldbyrdet sig i kvindernes
samfundsmæssige stilling. Lad os f. eks. se paa næringslivets omraade; der er
15 kvinder blevet ligestillet med mændene, de kan erhverve såavel handels- som
haandverksborgerskab; paa kunstens og videnskabens omraade har kvinderne
erhvervet sig den samme adgang som manden til sin uddannelse og har adgang
til universitetets eksamener, de kan ansættes i højere stillinger, autoriseres som
sagførere og advokater og i andre stillinger, som tidligere kun var forbeholdt
20 mændene. Og kvinderne har ogsaa erhvervet almindelig stemmeret f. eks. ved
samlagsafstemninger. I den kommunale administration er ogsaa kvinderne
blevet meddelagtig, saaledes i skolestyret, i skoletilsynet, i vergeraadet, i
fattigstyret og i kommunestyret. Strafferetslig er kvinderne valgbare som
retsvidner, skjønsmænd, lagrettemænd og domsmænd. Der er saaledes foregaaet
25 en bemærkelsesværdig udvikling med hensyn til kvindernes ret og pligt inden det
bestaaende samfund, og denne udvikling, den kan ikke stanses, ligesaa lidt som
det nytter at opdæmme for elvene, som risler ud fra fjeldet; thi det at opdæmme

for disse, det vil kun foranledige ulykker. Lige saa lidt som det kan nytte at gjøre
30 dette, lige saa lidt nytter det at stanse udviklingen, naar det gjelder kvinderne,
samfundsmæssig seet, den maa fortsætte sit løb, og en følgerigtig slutning af den
udvikling kan det kun være, at repræsentanterne her i stortinget udtaler sig for
den almindelige statsborgerlige stemmeret for kvinder.

35 Men det er ikke bare logisk og følgerigtig, dette, det er paa samme tid en reform,
hvorved statens tarv kan fremmes. Lad os se paa det økonomiske omraade.

Mangen vismand har sagt, at samfundet er bygget paa familierne, og jeg antager,
at repræsentanterne i denne sal ogsaa erkjender det. Men i familierne, i de
tusend hjem - hvem er det, som der fører økonomien, er det ikke kvinderne, er
40 det ikke den gifte kvinde, som i alle de mange tusend hjem i landet er nødt til at
paase økonomien. Det er klart, at hvis samfundet er bygget paa familien, saa vil
denne kvindens indsigt i økonomien meddele sig ogsaa til samfundslivet, naar
deres ret udvides til at blive medborgerlig stemmeberettigede ogsaa i samfundet.
Familiernes husholdning i det hele i landet maa man jo sige efter

45 omstændighederne er god; var den ikke det, vilde situationen se ganske
anderledes ud, end den gjør. Derfor er det klart, at vi kan ikke i længden
undvære kvindernes medarbejde i samfundslivet økonomisk seet; det skal tilføre
nye krefter, og det skal virke til det gode, samfundemæssig seet. Men det er jo
ogsaa paa kvinderne opdragelsen af den kommende slekt hviler ved siden af
50 skolen, det er kvinderne, som maa tage sig af opdragelsen i de tusend hjem
overalt i landet. Hvorledes skulde vi kunne kræve af kvinden, at hun skulde være
fuldt voksen til den store gjerning, naar hun ikke tillige har lært

samfundsmaskineriets mange indviklede ting at kjende? - thi slekten skal
opdrages ogsaa for samfundet. Jeg mener, at denne kvindernes opgave i familien
55 tilsiger, at hun bliver meddelagtig ogsaa statsborgerlig seet i samfundslivet,
netop fordi hun skal kunne sættes i stand til at opdrage slekten saaledes, at den
bliver aller nyttigst for samfundet. Dette gjælder den gifte kvinde. Men den
ugifte kvindes arbejde i industrien, paa transportene og omsætningens omraade,
den ved vi har taget et mægtigt sving fremad og har udviklet sig enestaaende
60 raskt. Skulde da den ugifte kvinde sættes udenfor, naar den gifte kvinde har
adgang til statsborgerlig medbestemmelsesret? Jeg kan ikke tænke mig det; thi
har man erkjendt hendes nødvendighed ogsaa paa disse omraader, har man givet
hende adgang dertil, saa maa ogsaa samfundet erkjende hendes ret

samfundsmæssig seet lige med den gifte kvindes. Og der er et andet spørmaal,
65 som kan opkastes overfor den sag, som vi her behandler, og det er: er kvinden i
25-aars alderen mindre moden end manden i samme alder? Kan nemlig det

gjøres gjældende, saa vil man kunne siges at have et argument mod
kvindestemmeretten. Jeg tænker imidlertid, at alle vil erkjende, at det forholder
70 sig tvertimod saaledes, at kvinden i 25-aars alderen snarere er mere moden end
manden i samme alder. Det er noget, som siger sig selv, at det maa være saaledes;
thi kvindens kønslige stilling er af den beskaffenhed, at hun er nødt til at være
mere moden i den alder end manden. Det er mulig, at det er samfundslovene,
som har fremtvunget dette - de love, hvorved man har lagt det meste ansvar paa
75 kvinden. Men hvad grunden er, kan være ligegyldig. Det forholder sig saaledes,
at kvinden i samme alder er mere moden end manden. Og skulde ikke det ogsaa
kunne overføres paa samfundslivet? Jeg mener jo. Men kvindestemmeretten er
endelig et retfærdighedskrav. Jeg vover og paastaar, tiltrods for hr. Malm, at den
statsborgerlige stemmeret er en menneskeret, og det er derfor kun et
80 retfærdighedskrav, at ogsaa kvinden faar den, at ogsaa kvinden drages med ind i
samfundslivet. Har mændene hidtil fuldt tilfredsstillende overtaget samfundets
tarv - kan det siges helt og fuldt? Jeg mener nei. Det kan ikke siges, og det bedste
bevis derfor er, at mændene stadig væk for hvert valg tukler med sine
programmer og med samfundsforholdene i det hele taget snart paa en maade og
85 snart paa en anden maade, og det er ingenlunde altid følgerigtig det, man sætter
op, og det er ikke altid i medfør af udviklingen, ialfald ikke for alle partiers
vedkommende. Jeg mener derfor, at det ikke kan siges, at mændene helt og fuldt
tilfredsstillende hidtil har varetaget samfundets tarv, naar man ser paa tingen,
som jeg gjør. Men seet overfor kvinden stiller sagen sig endnu helt anderledes.
90 Det er først i den sidste menneskealder, at kvinden har faaet mere ret i
samfundet, samtidig som kvinden naturligvis ogsaa har maattet paatage sig flere
pligter, og det har gaaet sagte nok med denne udvikling - det skal ikke siges, at
den netop har gaaet i stormløb - saa jeg mener, at mændene ialfald ikke
samfundsmæssig seet har fuldt tilfredsstillende varetaget kvindernes tarv. Naar
95 det siges, at kvinderne har et kald at udføre i familien, og at dette skulde være i
strid med deres deltagelse i samfundslivet, saa mener jeg, at dette kun er
talemaader og intet andet. Thi har ikke ogsaa mændene et kald inden familien?
Tidligere var det saa i den graa oldtid, at det var manden, som var familiens
overhoved, og manden, som skulde sørge for alt og bestemme alt. Men ogsaa
100 idag har vel mændene et kald inden familien, skulde jeg mene, og skulde det
være tilfældet, at dette kald for kvindens vedkommende var i strid med deres
deltagelse i samfundslivet, saa maa det samme være gjældende for mænd, og man
kunde overlade til kongerne og keiserne som i enevoldstiden at stille med
samfundslivet. Men det gjør man ikke, og det vil man ikke gjøre; thi den
105 udvikling er man ialfald kommet forbi.

Det er forøvrig ikke saa, at kvinderne helt har staaet udenfor indflydelse paa samfundslivet, tverimod. Kvinderne har fra Arilds tid haft indflydelse paa
110 samfundslivet gennem mændene; men det er dette, som er det uværdige, at de inddirekte skal skaffe sig denne indflydelse ved hjælp af manden; men at de har haft den - ja, jeg gjentager, kvinderne har altid haft indflydelse over manden. Endog Eva i paradiset kan man jo læse om i bibelens beretning, havde indflydelse paa Adam og saaledes ned igennem tiderne til stadighed. Kvinderne har haft sin
115 indflydelse, ogsaa naar det har gjældt statsager, overfor manden; men de har øvet den og vil komme til at øve den paa en maade, som er uheldig, idet de ikke har ansvaret for den indflydelse, som de øver paa statshandlingerne gennem manden. Men det er det, som skal indføres ved, at man giver kvinderne almindelig statsborgerlig stemmeret; ogsaa ansvar for denne indflydelse
120 ligeoverfor statsager og statshandlinger trænges, og det er det, vi skal have indført. At kvinderne skulde være saa svage, at det skulde i nogen grad virke afskrækkende paa at tage kvinderne med ind i samfundslivet og dets gjøremaal, at det, som er anstrengelse for en mand, det er overanstrengelse for en kvinde, ja, det blev jo af den foregaaende taler modsagt, naar han paaviste, at kvinderne
125 kunde udfolde en langt større kraft, naar det gjaldt at bruge taleorganet end manden, saa forsaavidt er jo det en selvmodsigelse, og paa denne maade var der en masse selvmodsigelser i den foregaaende talers angreb paa denne reform om kvindestemmeretten. Jeg skal ikke indlade mig derpaa, det vilde føre for vidt; men jeg vil slutte med at sige, at kvindernes statsborgerlige stemmeret, den
130 kommer vi ikke forbi. Den udvikling - jeg gjentager det - som har foregaaet her i landet i retning at at frigjøre kvinden, den kan ikke stanses, den maa fuldbyrdes, og den vil blive fuldbyrdet derigjennem, at kvinderne faar statsborgerlig stemmeret lig med mandens, og det vil kun være en hæder for denne forsamling, om den idag eller imorgen gør denne reform til sin og virkelig yder kvinderne
135 denne ret, for derved ogsaa at paalægge dem den pligt, som samfundet i saa henseende maatte kræve af dem.

Kilde

Stortingstidende 1906-07, s. 3527-3529.

140

Emner

Debatt, Innlegg i Stortinget, Kvinner, Kvinnesak, Likestilling, Stemmerett

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/stemmeret-er-en-menneskeret>